

DRŽAVNI AKCIONI PLAN ZA PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA U BOSNI I HERCEGOVINI

1. decembar 2006.

"Ovaj dokument je izrađen i preveden u sklopu zajedničkog projekta
Evropske Komisije i Vijeća Evrope
"Jačanje visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini"

UVOD

U Bergenskom kominikeu, 46 ministara obrazovanja preuzeli su obavezu da će

izraditi državne akcijske planove za unaprjeđenje kvaliteta procesa vezanog za priznavanje stranih kvalifikacija. Ti planovi će predstavljati dio državnog akcionog plana svake zemlje, za narednu ministarsku konferenciju.

U sklopu zajedničkog projekta Evropske komisije i Vijeća Evrope, „Jačanje visokog obrazovanja u BiH“, u maju 2006. godine formirana je radna grupa za izradu državnog akcionog plana za unaprjeđenje procesa vezanog za priznavanje stranih kvalifikacija. Radnu grupu čine predstavnici vlasti zaduženih za visoko obrazovanje, te predstavnici visokoškolskih ustanova u BiH. Radna grupa se na prvom sastanku dogovorila da svoj rad podijeli i da ustanovi podgrupe, u skladu sa strukturom smjernica za državne akcijske planove¹.

Obzirom na značaj provedbe odredbi Lisabonske konvencije o priznavanju, radna grupa je izradila sljedeći akcioni plan.

1. Legislativa

1.1 Lisabonska konvencija o priznavanju

BiH je Lisabonsku konvenciju potpisala 17.7.2003. godine. Predsjedništvo BiH je Konvenciju ratificiralo 19.11.2003. (Službeni list BiH 15/03), nakon što su za nju glasala oba doma Parlamentarne skupštine BiH.

1.2 Pregled domaće legislative relevantne za priznavanje

Od ratifikacije Lisabonske konvencije, pokrenuto je nekoliko inicijativa za reformu zakona. To uključuje i izradu nacrtu zakona o visokom obrazovanju na nivou države, kao i na nivou entiteta i kantona.

U vrijeme izrade ovog akcionog plana, državni zakon o visokom obrazovanju još nije usvojen.

Uprkos ovakvim reformskim inicijativama, zakoni koji uređuju pitanja vezana za priznavanje uglavnom su zasnovani na tradicionalnim principima nostrifikacije. Konkretno procedure za akademsko priznavanje nisu propisane zakonom.

Preporučuje se da Ministarstvo civilnih poslova BiH koordinira aktivnosti sa ciljem pripreme pregleda postojećih zakona u smislu saglasnosti sa odredbama Lisabonske konvencije i tekstova koji su za nju vezani. Takav pregled mora uključivati postojeće zakone, kao i preporuke za provedbu principa Lisabonske konvencije i za nju vezanih tekstova.

¹ Smjernice za izradu državnih akcionih planova izradili su Biro ENIC-a, Savjetodavni odbor ENIC-a i Komitet za Lisabonsku konvenciju o priznavanju. Grupa za praćenje Bolonjskog procesa je usvojila Smjernice 7. aprila 2006. godine u Beču.

Navedene aktivnosti obaviti će se kroz radnu grupu, koju će činiti predstavnici vlasti zaduženih za obrazovanje, te predstavnici visokoškolskih ustanova. Predviđeni rok za realizaciju je jedna godina.

Pregled bi se trebao objaviti i biti dostupan svim zainteresiranim strankama, u zemlji i u inostranstvu.

1.3 Bilateralni ili regionalni sporazumi o priznavanju

Preporučuje se da radna grupa (1.2) u pregled uključi i postojeće bilateralne i regionalne sporazume o priznavanju.

2. Praksa u priznavanju

2.1 Kriteriji i procedure

Obzirom na različite zakone i nedostatak zakona o visokom obrazovanju na nivou države, procedure i kriteriji nisu potpuno u saglasnosti sa kriterijima i procedurama za ocjenu stranih kvalifikacija i perioda studiranja, usvojenih 2001. godine

Preporučuje se da se osigura provedba obaveza iz Lisabonske konvencije na cijeloj teritoriji BiH, kroz jedan zakon na nivou države. Neophodno je propisati identične nadležnosti i procedure za cijelu teritoriju - drugim riječima, harmonizirati propise na takav način da osiguravaju kvalitet, te da objedinjuju vremenski okvir za obradu zahtjeva (ne više od 60 dana), bez obzira na to koja ustanova vodi proces.

Preporučuje se da BiH ENIC centar ima koordinacionu ulogu u promociji provedbe preporuka o kriterijima i procedurama za ocjenu stranih kvalifikacija i perioda studiranja.

2.2 Zajednički stepeni

I u ovom području su propisi nekonzistentni i ne spominju konkretno kriterije i procedure za priznavanje zajedničkih stepena.

2.3 Pregled institucionalne prakse

Vidi 2.1.

2.4 Sredstva za transparentnost u priznavanju

U skladu sa Bolonjskim procesom, većina visokoškolskih ustanova uvela je ECTS i dodatak diplomi. Neki univerziteti su dodatak diplomi na engleskom jeziku objavili na svom web sajtu.

Preporučuje se uvođenje „transkripta evidencije“ u praksu priznavanja u BiH, kao jednog od generalno priznatih dokumenata koji služe transparentnosti u priznavanju

kvalifikacija u Evropskom prostoru visokog obrazovanja, kao i ostvarenju bolonjskih ciljeva u vezi sa horizontalnom i vertikalnom prohodnošću studenata.

2.5 Transnacionalno obrazovanje / obrazovanje bez granica

Ne postoji definirana politika rada na bilo kom nivou (vlasti zadužene za visoko obrazovanje/visokoškolske ustanove) koja propisuje priznavanje transnacionalnih, tj. kvalifikacija bez granica.

3. Pružanje informacija

3.1 Pružanje informacija o priznavanju

U skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju i ENIC/NARIC-ovim Kodeksom rada za pružanje informacija, koji je jedan od supsidijarnih tekstova Lisabonske konvencije, nacrt državnog zakona o visokom obrazovanju predviđa uspostavu Centra za informacije i priznavanje u području visokog obrazovanja, tj. BiH ENIC centar. Predviđene funkcije centra uključuju, između ostalog:

- prikupljanje i ažuriranje informacija o obrazovnom sistemu i kvalifikacijama;
- savjetodavne funkcije;
- osiguravanje adekvatnih, pouzdanih i autentičnih informacija.

Budući BiH ENIC centar bi svakako trebao imati svoj web portal, jer bi to podrazumijevalo i punu transparentnost u zemlji i inostranstvu, istovremeno omogućavajući pristup informacijama.

Preporučuje se da se značaj uspostave i održavanja web portala uzme u obzir pri razradi zakonskih dokumenata koji će regulirati rad budućeg BiH ENIC centra, tako što će se radno mjesto specijaliste za IT uključiti u sistematizaciju. To podrazumijeva i planiranje odgovarajućeg budžeta.

U prelaznom periodu, dok se ne uspostavi BiH ENIC centar, informacije o visokom obrazovanju i visokoškolskim ustanovama u BiH dostupne su na web sajtu Ministarstva civilnih poslova BiH, te na web sajtove samih visokoškolskih ustanova.

Rokovi predviđeni za ove mjere svakako su povezani sa usvajanjem državnog zakona o visokom obrazovanju. Pod pretpostavkom da će postojeći nacrt državnog zakona o visokom obrazovanju biti usvojen u skorijoj budućnosti i uzimajući u obzir da su kroz projekte Vijeća Evrope, Evropske komisije i drugih donatora, neki koraci već poduzeti, može se reći da je optimalni rok za uspostavu osposobljenog BiH ENIC centra jedna godina nakon usvajanja državnog zakona o visokom obrazovanju.

3.2 *Informativni paket za podnosiocce zahtjeva*

Obzirom na trenutno dosta fragmentiranu situaciju u visokom školstvu u BiH, kako je navedeno u tački 2.1, pristup pripremi informativnog paketa za podnosiocce zahtjeva različit je u različitim dijelovima zemlje. Podnosioci se direktno obraćaju univerzitetima i fakultetima, koji im daju informacije, u većini slučajeva *ad hoc*, u vezi sa uslovima za priznavanje kvalifikacija preko njih.

Preporučuje se da budući BiH ENIC centar izradi osnovnu shemu za informativne pakete koji će se davati podnosiocima zahtjeva. Svrha informativnih paketa je, kao prvo, da podnosiocce zahtjeva na jednostavan i lako razumljiv način upozna sa procedurom priznavanja. Paket bi trebao sadržavati:

- spisak dokumenata koje podnosilac zahtjeva mora podnijeti u svrhu priznavanja (ovjerene kopije, prevodi originala, biografija, lična isprava, informacije o uslovima date visokoškolske ustanove);
- informativni paket treba sadržavati dio koji objašnjava svrhu priznavanja, odnosno, podnosilac bi uvijek trebao navesti u koje svrhe traži priznavanje;
- trajanje procesa ocjene;
- informaciju o tome ko vrši ocjenu;
- informaciju o tome ko donosi konačnu odluku;
- prava podnosioca zahtjeva;
- cijenu/takse.

4. **Strukture**

4.1 *Državni informativni centar*

Obzirom na obaveze preuzete po Lisabonskoj konvenciji i kroz učešće u Bolonjskom procesu, tj. obzirom na to da je BiH pokazala da je riješena da sve njene institucije učestvuju u stvaranju Evropskog prostora visokog obrazovanja, određeni koraci već su poduzeti u pogledu prikupljanja informacija. U Ministarstvu civilnih poslova je, uz podršku međunarodne zajednice, formiran jedan mali tim, koji počinje prikupljati informacije o visokom školstvu u BiH. Rezultati ostvareni do ovog trenutka: relevantni zakonski dokumenti, propisi i bilateralni sporazumi se prikupljaju, u toku je sistematično prikupljanje informacija o visokom školstvu, učešće u mreži ENIC-NARIC.

Što se tiče dužnosti, uloga budućeg ENIC centra u BiH će biti savjetodavna, tj. vlastima zaduženim za visoko obrazovanje i visokoškolskim ustanovama će pružati usluge pri omogućavanju procesa priznavanja. Konačnu odluku o priznavanju treba donositi nadležni organ zadužen za visoko obrazovanje, ili visokoškolske ustanove.

Preporučuje se da se, što je moguće više, promovira koncept mreže ENIC/NARIC i njena uloga u procesu akademskog priznavanja. Neophodno je primijeniti otvoren metod saradnje i u zemlji i u inostranstvu. Bitno je dodatno ojačati saradnju između ENIC/NARIC centara u regiji, jer se najviše prohodnosti studenata dešava između BiH i susjednih zemalja.

4.2 Tijela za saradnju u priznavanju i osiguranju kvaliteta

Što se tiče koncepta osiguranja kvaliteta u BiH, još nije ustanovljena agencija na nivou države, koja bi bila tijelo zaduženo za osiguranje kvaliteta, tj. za uspostavu zajedničkih standarda i mehanizama za osiguranje kvaliteta.

Preporučuje se uspostava agencije za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju, u skladu sa standardima ENQA-e, te uspostava saradnje sa BiH ENIC centrom u zemlji i sličnim tijelima u inostranstvu. U relevantnim budžetima trebali bi se predvidjeti online forumi, kao i periodična razmjena iskustava kroz konferencije sa naglaskom na dobrim primjerima u radu.

Državni akcioni plan za priznavanje kvalifikacija
u Bosni i Hercegovini

Zahvalnica

Predstavnici ministarstava, univerziteta i studenata BiH navedeni ispod su bili aktivno uključeni u izradu Državnog akcionog plana za priznavanje kvalifikacija u Bosni i Hercegovini. Zajednički projekat Evropske komisije i Vijeća Evrope duguje svoju zahvalnost njihovom profesionalnom zalaganju i ličnoj posvećenosti, kao i stručnosti i vođenju koje su pružili eksperti Vijeća Evrope, gospođa Carita Blomqvist i gospodin Gábor Mészáros.

Ministarstvo civilnih poslova BiH
Nedžada Faginović

Ministarstvo obrazovanja i nauke Federacije BiH
Džemko Ruždić, Mensur Suljagić

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske
Proko Dragosavljević, Dragana Lukić-Domuz

Univerzitet u Banja Luci
Ostoja Miletić

Univerzitet u Bihaću
Mehmed Duraković

Univerzitet u Istočnom Sarajevu
Vojislav Šuka

Sveučilište u Mostaru
Marinko Jurilj

Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru
Edina Špago-Čumurija, Emina Sokolović

Univerzitet u Sarajevu
Nina Šober

Univerzitet u Tuzli
Edin Delić

Univerzitet u Zenici
Arifa Čuruković

Prestavnici studenata
Senad Đidić (Univerzitet u Zenici), Adnan Kulušić (Univerzitet u Zenici), Ermin Mahmutović (Univerzitet u Bihaću), Bojana Popadić (Univerzitet u Istočnom Sarajevu)